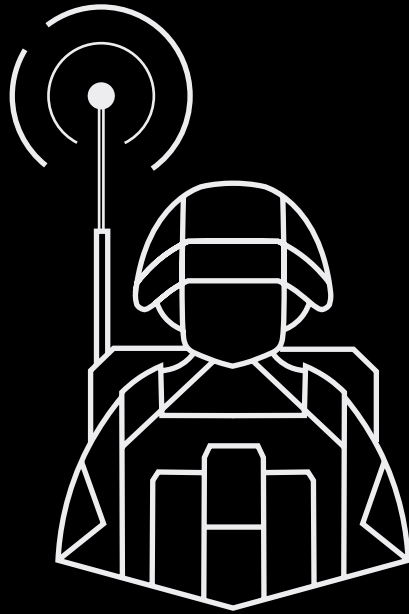

Puolustusvoimat

SOTILAS-
TIEDUSTELU
JULKINEN KATSAUS
2023

© 2023 PÄÄESIKUNTA

Taitto

RUOTUVÄKI

Kuvat

S. 7, 9, 15 RUOTUVÄKI

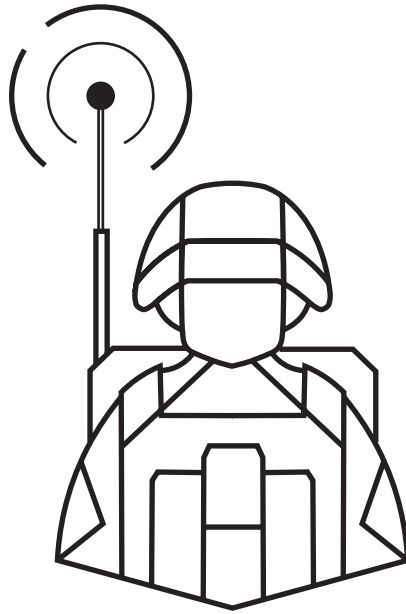
S. 5, 8, 11, 17 PUOLUSTUSVOIMAT

S. 10 PIXABAY

S. 13 ANTTI NIKKANEN / PUOLUSTUSVOIMAT

Puolustusvoimat

**SOTILAS-
TIEDUSTELU**
JULKINEN KATSAUS
2023

Sisällys

Tiedustelupäällikön avaussanat	5
Ajankohtaista sotilastiedustelun toimintaympäristöstä	6
Ajankohtaista sotilastiedustelusta	11

Tiedustelupäällikön avaussanat

Sotilastiedustelun julkinen katsaus ilmestyi ensimmäistä kertaa keväällä 2021. Jo silloin oli merkkejä siitä, että jotain epätavanomaista oli tapahtumassa, ainakin jotain merkittävästi totutusta poikkeavaa. Tummia pilviä alkoi kerääntyä eurooppalaiselle taivaalle viimeistään syksyllä 2021. Harva osasi tuolloin kuvitella, saati uskoa, että nuo tummat pilvet toisivat, vain muutaman kuukauden kuluessa, idästä myrskyn. Myrskyn, joka mukanaan tuomansa tuhon lisäksi vaikuttaisi suomalaisten ja muiden eurooppalaisten elämään huomattavalla tavalla, pitkän aikaa.

Venäjä hyökkäsi Ukrainaun 24. helmikuuta 2022 suurella voimalla useasta suunnasta, yhtäaikaista maalta, mereltä ja ilmasta laajentaen jo vuonna 2014 aloittamaansa konfliktia. Venäjän hyökkäyksellä naapurimaahansa oli tällä kertaa myös merkittävät vaikutukset oman lähialueemme voimasuhteisiin. Sodan seurauksena huomattava määrä Venäjän asevoimaa siirrettiin rajojemme läheisyydestä Ukrainaun, mikä osaltansa kuvaa hyökkäyksen laajuutta ja päättäväisyyttä pyrkimyksessä nopeaan ratkaisuun.

Hyökkäystä seuranneiden kuukausien aikana sodan julmuudet ja kauheet, mutta toisaalta myös pienemmän kansakunnan urhea puolustustaistelu, ovat iskostuneet suomalaisten arkeen ja elämään uudella tavalla. Laajamittainen sota Euroopassa olisi vielä joitakin vuosia sitten tunnut lähes mahdottomalta.

Venäjän aloittama julma hyökkäyssota on tuonut voimapolitiikan uudelleen hyvin konkreettisesti tavalla valtioiden väliseen kanssakäymiseen. Usko siihen, että asioille olisi aina olemassa rauhanomainen ratkaisunsa on toistaiseksi hiipunut kansainvälisen politiikan kaikkein voimakkaimpien ja karkeimpien työkalujen käyttöönoton myötä. Sotilastiedustelulle edellistä katsausta seurannut aika on ollut luonnollisesti tiivistä toiminnan aikaa. Sotilastiedustelu on seurannut intensiivisesti sodan kulkua ja sen heijastevaikutuksia Suomeen ja lähialueellemme.

Puolustusvoimien tehtävä on Suomen kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtion johdon toimintavapauden turvaaminen sekä laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen. Tehtävän täyttäminen edellyttää toimivaa sotilastiedustelua.

Sotilastiedustelujärjestelmäontyössäänvuorokauden jokaisena hetkenä ja tekee parhaansa vastatakseen Puolustusvoimien ja valtion johdon tietotarpeisiin sekä tarjotakseen puolustusjärjestelmällemme tiedustelutietoa, jota se tarvitsee toiminnassaan. Viime kädessä kysy-

mys on Puolustusvoimien ja valtion johdolle annettavasta ennakkovaroituksesta maamme mahdollisesti kohtaavista sotilaallisista häiriö- ja uhkatilanteista. Epävakaa maailmantilanne ja nopeastikin kärjistyvät uhkakuvat korostavat työn tärkeyttä.

Sotilastiedustelulaki ja sen antamat toimivaatutukset ovat osoittautuneet toimiviksi ja oikeasuhteisiksi. Tehostunut tiedonhankinta on tuonut sotilastiedustelun analyysin käyttöön entistä parempia lähteaineistoja. Minkä tahansa tiedustelupalvelun olemassaolon oikeutuksena ovatkin lähteaineistot, joita muilla ei ole käytössään ja joita analysoidaan syvällisesti. Tässä sotilastiedustelu on myös onnistunut, ja se katsoo luottavaisesti tulevaisuuteen.

Puolustusvoimia ja valtion johtoa tiedustelupalveluna jo yli sata vuotta palvellut sotilastiedustelujärjestelmä on avautumassa aiempaa enemmän. Kansallisen turvallisuuden vuoksi sotilastiedustelussa on kuitenkin asioita, joista ei, vanhaa viisautta mukaillen, voi julkisesti puhua, ja siksi niistä on vaiettava. Etenkin nykyisessä maailmantilanteessa korostuu tarve suojata organisaatiota ja henkilöstöä ulkovaltojen tiedusteluorganisaatioiden tiedustelulta ja vastatoimilta.

Nyt edessänne oleva toinen katsaus tarjoaa tilannekatsauksen toimintaympäristöön ja näkymiä sotilastiedustelun vuoteen. Sotilastiedustelujärjestelmän kokonaisuuteen voi tarvittaessa tutustua ensimmäisessä julkisessa katsauksessa ¹.

Päeesikunnan tiedustelupäällikkö, kontra-amiraali **Juha Vauhkonen**

¹ [Sotilastiedustelun julkinen katsaus 2021](#)

Ajankohtaista sotilastiedustelun toimintaympäristöstä

Vuotta 2022 ja vuoden 2023 alkua on leimannut Ukrainan sodan aiheuttama turvallisuuspoliittisen tilanteen voimakas kiristyminen, covid-19-pandemian jatkuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntien toimintaan sekä maailmantalouden kehitykseen liittyvät epävarmuudet. Keskeisten globaalien megatrendien joukossa etenkin ilmastonmuutos on ilmiö, jonka etenemisellä ja voimistumisella on suuri merkitys maailman eri kriisipesäkkeissä. Erityisesti Afrikassa ilmastonmuutoksen aiheuttama kuivuus toimii keskeisenä kriisien syntysyynä ja kriisejä eskaloivana voimana. Ilmastonmuutoksen ja aseellisten konfliktien aiheuttamat humanitaariset katastrofit, yhdessä maailmantalouden epävarmuuden kanssa, eivät ole helposti ratkaistavissa. Monin paikoin alueellisten ja paikallisten kriisien ratkaisumahdollisuudet ovat heikentyneet.

KRIISEJÄ JA KONFLIKTEJA YMPÄRI MAAILMAA

Alueellisten kriisien ja seurattavan turvallisuustilanteen kehityksen kannalta esimerkiksi Lähi-itä muodostaa kokonaisuuden, jonka kehityskuluilla on suuri merkitys myös Euroopan turvallisuudelle. Keskeisiä voimatekijöitä Lähi-idässä ovat erityisesti Iran ja Saudi-Arabia, jotka tavoittelevat alueellisen vaikutusvaltansa lisäämistä. Vuosia jatkuneet Yhdysvaltojen ja Iranin neuvottelut Iranin ydinsopimuksesta vaikuttavat suuresti Lähi-idän kehitykseen seuraavien vuosien aikana. Ydinsopimuksella olisi toteutuessaan vakauttava vaikutus myös Persianlahden turvallisuustilanteelle.

Alueen keskeisiä toimijoita on Israel, jonka toiminnassa näkyy pyrkimys kohentaa suhteita alueen arabivaltioiden kanssa. Myös Turkki on keskeinen alueellinen voimatekijä. Lähi-idän alueen vakauden lisääminen on merkittävä tavoite etenkin siksi, että epävakaas luo tilaa ja toimintaedellytyksiä radikaali-islamistisille järjestöille, jotka pyrkivät jalansijansa vahvistamiseen Afrikassakin. Tarkastelujaksolla vallinneet kriisit Jemenissä, Syyriassa ja Libyassa ovat yhä ratkaisematta.

Siitä huolimatta, että kansainvälinen yhteisö kokonaisuudessaan ja tiedusteluyhteisö sen osana seurasivat tarkasti Afganistanin tilannetta liki kahden vuosikymmenen ajan, tuli lännen tukeman Afganistanin hallinnon äkillinen romahdus yllätyksenä. Talibanin valtaannousun nopeus ylitti kaikki arviot ja johti jäljellä olle-

den länsitoimijoiden nopeaan poistumiseen Afganistanista alkusyksyllä 2021. Afganistanin lähitulevaisuuden kehitys on voimakkaasti sidoksissa taliban-hallinnon kykyyn ylläpitää yhteiskuntarauhaa ja saavuttaa hyväksytty asema kansainvälisessä yhteisössä.

Afrikassa huomionarvoista on ollut Venäjän pyrkimys vaikutusvaltansa laajentamiseen yksityisten turvallisuusyritysten toiminnan varjolla. Tämä on johtanut paikallishallintojen ja kansainvälisten toimijoiden vastakkainasettelun lisääntymiseen, mikä johti esimerkiksi Ranskan operaatioiden ja joukkojen vetämiseen Malista. Venäjän hyökkäys Ukraina on kasvattanut huolta kahden Afrikan kannalta merkittävän viljanviejän välisen sodan vaikutuksesta manteen ruokahuoltoon.

Ruokaturvan vaarantuminen, yhdistettynä ilmastonmuutoksen aiheuttamaan kuivuuden lisääntymiseen, on todennäköinen Afrikan maiden sisäistä vakautta uhkaava tekijä. Epävakauden riskiä lisäävät krooniset sosioekonomiset ongelmat sekä globaalin taloustilanteen heijastevaikutukset. Kaikki edellä mainitut tekijät ylläpitävät alueellista pakolaistilannetta sekä Eurooppaan kohdistuvaa siirtolaispainetta.

Länsimaiden ja Venäjän lisäksi erityisesti taloudelliseen yhteistyöhön panostava Kiina on merkittävä tekijä Afrikassa. Sen intressit ja toimintatavat eroavat kovaan turvallisuuteen liittyvään yhteistyöhön panostavasta Venäjästä, minkä vuoksi maat ovat toistaiseksi välttyneet merkittävilta kilpailutilanteilta Afrikassa.

SOTA EUROOPASSA – UKRAINAN TILANNE

Venäjän käynnistettyä laajamittaisen aseellisen hyökkäyksensä helmikuussa 2022 Euroopassa herättiin uuteen voimankäytön todellisuuteen. Turvallisuuspoliittinen tilanne oli asteittain muuttunut vuodesta 2014, jolloin Venäjä valtasi Krimin niemimaan, liitti sen laittomasti itseensä ja ryhtyi tukemaan Ukrainan itäosien separatistialueita.

Voimapolitiikan siemenet olivat itäneet jo ennen vuotta 2008, jolloin Venäjä hyökkäsi naapurimaansa Georgian alueelle. Venäjä on jo pitkään luonut mielikuvaa, jossa länsi, erityisesti Yhdysvallat ja Nato, suhtautuvat Venäjään vihamielisesti. Tällä retoriikalla Venäjä myös pyrkii oikeuttamaan kansalaisilleen Ukrainassa käydyn sodan. Se katsoo, että länsi pyrkii ulottamaan vaikutusvaltaansa Venäjän etupiiriinsä lukemille alueille ja Venäjän intressien vastaisesti.

Venäjä on kovasanaisesti ja aggressiivisesti uhkaillut ja varoittanut länsimaita puuttumasta Ukrainan sotaan. Venäjä on useassa yhteydessä käyttänyt retoriikkaa, jossa se muistuttaa ydinaseidensa olemassaolosta ja jopa suoraan uhkaa niiden käytöllä.

Syksyllä 2022 Venäjä ilmoitti liittäneensä itseensä neljä osittain miehittämäänsä, mutta Ukrainalle kuuluvaa maakuntaa. Venäjän tekemä alueliitos ei ole kansainvälisoikeudellisesti pätevä tai tunnustettu.

Valko-Venäjä on mahdollistanut maaperänsä ja ilmatilansa käytön Venäjän asevoimien operaatioihin Ukrainan sodassa. Tämän myötä Valko-Venäjän ulkopoliittinen liikkumavara

on edelleen kaventunut merkittävästi. Valko-Venäjän hallinnon pysyminen vallassa riippuu ratkaisevasti Venäjän tuesta.

Venäjän helmikuussa 2022 Ukrainassa käynnistämä laaja hyökkäysoperaatio ei ole saavuttanut sille asetettuja tavoitteita. Sodan ensiviikkoina Ukrainan asevoimat kykeni torjumaan Venäjän yrityksen vallata Kiova sekä muita strategisesti merkittäviä kohteita. Venäjä valtasi maahyökkäyksillä suuria maa-alueita Itä- ja Etelä-Ukrainassa, mutta Ukraina on kyennyt vasta-hyökkäyksillä valtaamaan osia alueista takaisin.

Sodan aikana Venäjän asevoimat on kärsinyt merkittäviä menetyksiä kaatuneina, haavoittuneina ja kalustotappioina. Myös Suomen lähi-alueelle pysyvästi sijoitetut Venäjän asevoimien joukko-osastot ovat osallistuneet Ukrainan sotaan ja kärsineet raskaita tappioita. Venäjän hyökkäys on aiheuttanut merkittävää inhimillistä kärsimystä sekä taloudellisia menetyksiä, ja tässä vaiheessa on jo ilmeistä, että Ukrainan jälleenrakentaminen, turvallisuustilanteen palauttaminen ja humanitaarisen tilanteen normalisointi vievät vähintään vuosia, jolleivät vuosikymmeniä. On myös ilmeistä, että Venäjän ja Ukrainan suhteet on tuhottu vuosikymmeniksi.

Venäjän johto on edelleen jatkanut kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten rajoittamista tiukentamalla valvontaa ja ohjailemalla yleistä mielipidettä. Tähän ovat vaikuttaneet muun muassa Ukrainan sodan pitkittyminen, huono sotamenestys ja lännen asettamien taloudellisten ja poliittisten pakotteiden vaikutukset. Tois-taiseksi Venäjällä ei ole ollut laajoja Ukrainan sotaa vastustavia mielenosoituksia.

8

Puolustusvoimien tehtäviin kuuluu alueellisen koskemattomuuden valvonta ja turvaaminen. Se edellyttää toimivaa tiedustelujärjestelmää. Kuvassa Hamina-luokan ohjusveneitä.

Pitkäaikainen sitoutuminen sotaan Ukrainassa erittäin todennäköisesti rajoittaa merkittävästi ja uudelleenohjaa Venäjän globaaleja valtapyrkimyksiä ainakin tämän vuosikymmenen ajan. Osana globaalin vaikutusvaltansa lisäämistä Venäjä osallistuu muun muassa kasvavassa määrin monin tavoin Afrikan eri valtioiden turvallisuus- ja energiasektoreiden toimintaan yrittäen korvata menettämäänsä vaikutusvaltaa toisaalla.

KIINA JA KAUKO-ITÄ

Kiinan ja Venäjän poliittinen ja sotilaallinen yhteistyö on tiivistynyt. Pekingin talviolympialaisten 2022 alla maat antoivat yhteisjulistuksen, joka syventää niiden yhteistyötä entisestään. Kiinan tulkinnan mukaan länsi, etenkin Yhdysvallat, pyrkii laajentamaan etupiiriään maailmanlaajuisesti lisäämällä sotilaallista läsnäoloaan ja kehittämällä liittolaisverkostojaan. Tämä kehitys on Kiinan retoriikassa ollut epäsuorasti myös syy Ukrainan sotaan. Kiinan näkökulmasta globaaliin turvallisuusjärjestelmään ja suurvaltojen etupiireihin liittyvät kysymykset ovat globaalin turvallisuuskehityksen kannalta tärkeämpiä kuin yksittäisten valtioiden väliset intressiristiriidat.

Viime aikoina erityisesti näkemykset Taiwanin asemasta ovat rasittaneet Kiinan ja Yhdysvaltojen suhteita merkittävästi. Kiina tavoittelee Taiwanin liittämistä yhteyteensä ensisijaisesti diplomaattisin ja taloudellisin keinoin, mutta se on näyttänyt myös sotilaallista voimaa ja valmiuttaan. Kiina katsoo myös, että Australian, Britannian ja Yhdysvaltojen tiivistynyt yhteistyö AUKUS-kehityksessä on osa pyrkimystä Kiinan vaikutusvallan rajoittamiseen Tyynenmeren alueella. Vaikka Kiina on myötäillyt Venäjää poliittisesti Ukrainan sodassa, sotilaallisesti se on jättänyt tarkkailijan asemaan.

Yhdysvaltoihin tukeutuvat Aasian maat eivät ole perinteisesti tehneet merkittävää monenkeskistä turvallisuusyhteistyötä. Viime vuosina erityyppisten yhteistyöverkostojen kehittäminen on kuitenkin ollut aktiivista. Pyrkimyksenä on yhteistyötä kehittämällä erityisesti hidastaa Kiinan vaikutusvallan kasvua. Monenvälinen yhteistyö ei korvaa Yhdysvaltojen kanssa tehtävää yhteistyötä, mutta se täydentää sitä.

Toisen maailmansodan jälkeiseen pasifistiseen perinteeseen nojautunut ja kansalliseen puolustukseen keskittynyt Japani kehittää aktiivisesti asevoimiaan ja kasvattaa merkittävästi puolustusmenojaan. Kansallisen puolustuskyvyn vahvistaminen tekee Japanista pitkällä aikavälillä entistä tasaveroisemman kumppanin puolustusliitossa Yhdysvaltojen kanssa ja vahvistaa maan roolia alueellisena turvallisuustoimijana.

F/A-18 Hornet on Ilmavoimien päälentokalusto. Vuosikymmenen loppuun mennessä ne korvataan uusilla F-35-monitoimihävittäjillä.

NÄKYMÄ TULEVAAN

Itämeren alueen sotilasstrategiseen tilanteeseen merkittävimmin vaikuttaneet tapahtumat olivat Venäjän käynnistämän Ukrainan sodan aiheuttamat Suomen ja Ruotsin päätökset hakea Naton jäsenyyttä sekä Tanskan liittyminen kesällä EU:n puolustuspoliittiseen yhteistyöhön. Tanskan kyseistä yhteistyötä koskenut varauma on tähän asti rajoittanut maan turvallisuuspoliittista liikkumavaraa esimerkiksi EU–Nato-yhteistyön ja pohjoismaisen yhteistyön kehittämisen näkökulmasta sekä estänyt maan osallistumisen EU:n pysyvään rakenteelliseen yhteistyöhön ja sotilaallisiin operaatioihin.

Sotilaallinen toiminta Suomen sotilaallisessa toimintaympäristössä on ollut aktiivista. Itämeren alueen valtiot ovat toimeenpanneet kansallisia ja kansainvälisiä sotaharjoituksia aktiivisesti maalla, merellä ja ilmassa. On mahdollista, että Suomen Nato-jäsenyys vaikuttaa esimerkiksi Venäjän asevoimien tuleviin ryhmitys- ja toimintasuunnitelmiin, joissa Venäjän luoteisraja on samalla Naton uusi itäraja.

Sota Euroopassa korostaa traagisella tavalla toimintaympäristötietoisuuden kriittistä roolia valtion johdon päätöksenteolle ja maanpuolustukselle. Pitkään vakaana ja suhteellisen ennakoitavana pysynyt Suomen sotilaallinen toimintaympäristö on muuttunut perusteellisesti.

10

Suomen sijainti häikäilemättömällä voimapolitiikalla intressejään edistävän Venäjän naapurina korostaa tarvetta Puolustusvoimien jatkuvalla tilannetietoisuudelle, tiedusteluanalyysille ja toimintaympäristön seurannalle. Lähialueen asevoimien ja Itämeren turvallisuusympäristön tilanteen seuranta ja kattava toimintaympäristötietoisuus säilyvät kansallisen turvallisuuden näkökulmasta kriittisen tärkeitä.

Vaikka tavanomaisin aseina käytävä laajamittainen sota Venäjän ja Ukrainan välillä on tällä hetkellä joukkotiedotusvälineiden keskeisin uutisaihe, muissa ulottuvuuksissa käytävä suurvaltakamppailu on pysynyt aktiivisena. Lähivuosina Yhdysvaltojen ja Kiinan strateginen kilpailu todennäköisesti korostuu erityisesti kyberulottuvuudessa ja avaruudessa maiden pyrkiessä välttämään tilanteen eskaloitumista avoimeksi konventionaaliseksi sotilaalliseksi konfliktiksi.

Laaja-alaisella vaikuttamisella tarkoitetaan perinteisen sodankäynnin tunnusmerkistön ulkopuolista vihamielistä toimintaa, jossa käytetään kaikkia käytettävissä olevia valtiollisia suorituskykyjä ja välineitä, tarkoituksena pyrkiä aikaansaamaan vaikutus kohteena olevan valtion yhteiskunnallisessa ja valtiollisessa päätöksenteossa. Vihamielisen vaikuttamisen keinovalikoima räätälöidään kohteen puolustuskyvyn, toiminnan tavoitteen ja halutun vai-

kutuksen mukaisesti.

Keinovalikoima on jo määritelmänsä mukaisesti laaja poliittisesta painostuksesta ja informaatiovaikuttamisesta tietoverkko-operaatioihin ja sotilaalliseen uhkailuun. Laaja-alaisen vaikuttamisen tavoitteena on aiheuttaa häiriötä kohteena olevan yhteiskunnan toiminnassa, päätöksenteossa ja toimintaedellytyksissä. Yhteinen nimittäjä on tavoite murentaa kohdeyhteiskunnan kansalaisten luottamusta poliittisen päätöksentekojärjestelmän ja viranomaiskentän toimivuuteen. Laaja-alaisen vaikuttamisen piiriin luetaan myös esimerkiksi yhteiskunnan toimivuuden kannalta keskeiseen infrastruktuuriin, kuten sähkönjakeluverkostoon tai viranomaisten ylläpitämiin verkkopalveluihin, vaikuttaminen aiheuttamalla toimituskatkoksia ja palvelun tuotannon keskeytyksiä.

Suomalainen yhteiskunta on varautunut hyvin myös laaja-alaisen vaikuttamisen tunnistamiseen ja torjuntaan, tehokkaan viranomaisyhteistyön ja kansalaisyhteiskunnan sekä liike-elämän yhteistyöllä. Huolimatta hyvästä varautumisesta laaja-alaisen vaikuttamisen tunnistaminen on vaikeaa, sillä sitä voidaan kohdistaa kohteena olevaan yhteiskuntaan säännöllisesti tai satunnaisesti, mikä sekin on tarkoituksellista ja yllätyksellisyyteen pyrkivää vaikuttamista.

Ajankohtaista sotilastiedustelusta

Sotilastiedustelulle kulunut vuosi on ollut erittäin kiireinen. Venäjän voiman keskittämisestä Ukrainan rajalle syksystä 2021 lähtien turvallisuuspoliittisen ja sotilaallisen toimintaympäristön seuranta ja analysointi on vaatinut tehostettuja panostuksia. Samalla tiedustelujärjestelmä on kehittänyt suorituskykyään ja edellytyksiään tiedonhankintaan ja analysointiin. Uhat ovat monimuotoisia ja laaja-alaisia sekä vaikeasti arvioitavia ja ennakoitavia. Tiedonhankinnan keinoin on koottu analysoitaviksi lähdeaineistoja, joita ei muilla keinoin pystytä hankkimaan.

Tarvittava ennakkovaroitus Suomeen kohdistuvasta sotilaallisesta uhkasta on sotilastiedustelun tärkein tehtävä. Toimintaympäristön teknistyminen, uhkien monimutkaistuminen ja tietoyhteiskuntien rakentuminen teknologioiden varaan asettaa tiedusteluviranomaisille jatkuvasti uusia haasteita. Tiedustelujärjestelmää on herkeämättä kehitettävä tehtävien täyttämiseksi. Pitkäjänteisen kehitystyön tuloksena sotilastiedustelulla on käytössään monipuolinen valikoima tiedustelulajeja tiedonhankintaan ja merkittävä analyysikyky.

Kuten muuallakin tietoyhteiskunnassa, myös sotilastiedustelussa keskeinen haaste on informaation valtava määrä. Informaation hallintoihin ja käsittelyyn on kiinnitettävä erityistä huomiota, ja toivottavasti tekoäly ja koneoppiminen tuovat lähitulevaisuudessa merkittävää lisäsuorituskykyä kaikkiin tiedustelumeneelmiin. Tiedonhankinnan ja analyysin suorituskykyjen vahvistaminen vaatii kuitenkin jatkuvia panostuksia ja työtä: on juostava, jotta pysytään paikoillaan.

Puolustusministeriö käskee sotilastiedustelulain mukaiset painopisteet Pääesikunnalle.

Tiedustelulajeja

Avointen lähteiden tiedustelu (OSINT, Open Source Intelligence) tarkoittaa tiedonhankintaa kaikkien saatavilla olevista julkisista lähteistä. Tällaisia ovat muun muassa sosiaalinen media, perinteinen media, viralliset lausunnot ja asiakirjat sekä tutkimuskirjallisuus.

Elektroninen mittaustiedustelu (ELINT, Electronic Intelligence) on radiosignaalityiedustelun osa-alue, jossa tiedustelutietoa tuotetaan muista radioläheteistä kuin viestintään käytettävistä lähteistä. Tyypillisimpiä kohteita ovat tutka- ja navigointisignaalit.

Geotiedustelu (GEOINT, Geospatial Intelligence) koostuu kuva-aineistojen analysoinnista ja paikkatietotiedustelusta, jossa käsitellään maantieteelliseen paikkaan sidottua informaatiota kuvaamaan sekä arvioimaan kohteen ominaisuuksia.

Henkilötiedustelu (HUMINT, Human Intelligence) on tiedustelulaji, joka kohdistuu ihmisiin ja heillä oleviin tietoihin.

Kuvaustiedustelu (IMINT, Imagery Intelligence) tarkoittaa tiedustelun kohteiden kuvaamista ja kuvien tulkintaa.

Lääketieteellinen tiedustelu (MEDINT, Medical Intelligence) tarkoittaa ihmisten ja eläinten terveyteen liittyvien kokonaisuuksien tiedustelua. Sen pyrkimyksenä on erityisesti tunnistaa terveysuhkia ja analysoida niistä omille joukoille aiheutuvia riskejä.

Ominaispiirre- ja tunnistetiedustelu (MASINT, Measurement and Signatures Intelligence) on tekninen tiedustelulaji. Sillä pyritään havaitsemaan tai tunnistamaan kohde, seuraamaan sitä ja kuvailemaan kohteen ominaispiirteet. Esimerkkinä ominaispiirre- ja tunnistetiedustelusta voi pitää valvontaan

käytettävien akustisten sensoreiden ja seismologisten sensoreiden tuottaman tiedon hyödyntämistä sekä suojeluun liittyvää näytteiden ottamista ja analysointia.

Signaalitiedustelu (SIGINT, Signals Intelligence) tarkoittaa tiedustelua, jonka kohteena ovat sähkömagneettiset signaalit. Suomessa signaalitiedustelu jakautuu radiosignaalityiedusteluun, tietoliikennetiedusteluun ja tietojärjestelmätiedusteluun. Radiosignaalityiedustelu jakautuu tyypillisesti viestitiedusteluun (COMINT, kohteena viestintä), mittaustiedusteluun (ELINT, kohteina tutkasignaalit) ja instrumentointisignaalien tiedusteluun (FISINT, kohteina järjestelmien sisäiset signaalit). Tietoliikenne- ja tietojärjestelmätiedustelun kokonaisuutta kutsutaan tietoverkkotiedusteluksi.

Teknologiatiedustelu (TECHINT, Technological Intelligence) tarkoittaa asevoimien käyttämien aseiden, muiden järjestelmien ja varusteiden tutkimista vasta-aseiden ja toimintatapojen kehittämisen pohjaksi.

Vieraiden laitteiden teknisten instrumentointisignaalien tiedustelu (FISINT, Foreign Instrumentation Signals Intelligence) on radiosignaalityiedustelun osa-alue, jossa tiedustelun kohteena ovat teknisten järjestelmien väliset tekniset signaalit, jotka eivät sisällä luottamuksellista viestintää.

Viestitiedustelu (COMINT, Communications Intelligence) on radiosignaalityiedustelun osa-alue, joka kohdistuu radioaalloilla välitettäviin tiedonsiirtosignaaleihin. Tiedustelun kohteena voivat olla signaalin informaatio sisältö, tekniset parametrit, signaalilähteen sijainti tai mikä tahansa muu signaaliin liittyvä informaatio, joka tuottaa tiedustelutietoa signaalin käyttäjästä tai käytetystä järjestelmästä.

logitech

LAKI SOTILASTIEDUSTELUSTA

Sotilastiedustelun tiedonhankinnan edellytykset kehittyivät vuoden 2019 lainsäädäntöuudistuksen myötä. Sotilastiedustelusta annetun lain 4. luvun tiedustelumenetelmät mahdollistavat sellaista tiedonhankintaa, johon aiemmin käytössä olleet keinot olivat joiltain osin riittämättömiä.

Tiedustelumenetelmiä koskevat päätökset perustuvat tiedustelupäällikön käskemään tiedustelutehtävään, ja toimeksianto perustuu ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsittelevän ministerivaliokunnan ja tasavallan presidentin yhteisen kokouksen määrittämiin sotilastiedustelun kohteita koskeviin painopisteisiin. Jokaisella tiedustelumenetelmää koskevalla päätöksellä on siten yhteys ylimmän valtionjohdon poliittiseen ohjaukseen. Tiedustelumenetelmän käyttö edellyttää laissa säänneltyjen edellytysten täyttymistä, asetettujen rajoitusten ja kieltojen noudattamista sekä oikeusperiaatteiden punnintaa niin päätöstä koskevassa ratkaisuharkinnassa kuin menetelmää käytettäessäkin. Sotilastiedusteluviranomainen varmistaa toiminnan legitimitetin sen jatkuvalla tarkaste-

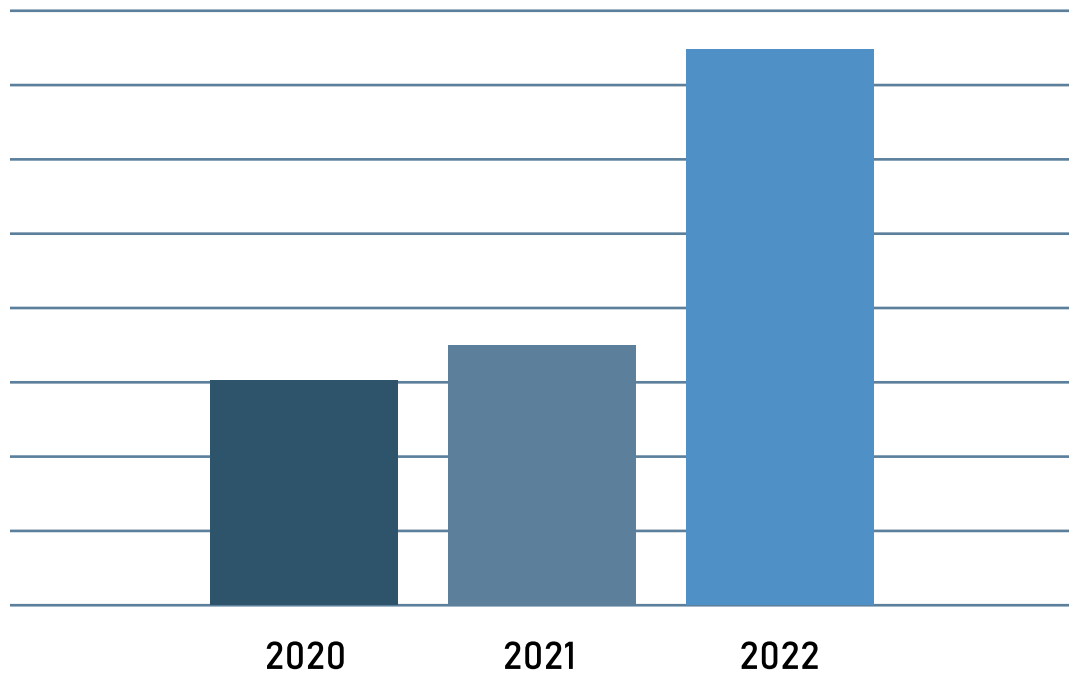
lulla päätöksestä menetelmän käytön lopettamiseen.

Tiedustelumenetelmillä hankitaan sotilastiedustelun kohteesta tietoa, jota ei muulla tavoin olisi saatavilla. Eri tiedustelumenetelmillä saatava tieto tukee kokonaistilannekuvan muodostamista sotilastiedustelussa.

Tiedustelumenetelmiä koskevat sotilastiedusteluviranomaisen ja käräjäoikeuden päätökset ovat lisääntyneet noin 17 prosenttia vuodesta 2020 vuoteen 2021 ja noin 114 prosenttia vuodesta 2021 vuoteen 2022. Kasvu osoittaa, että toimivaltuuksille on ollut erityistä tarvetta. Menetelmien käyttö on ollut tosiasiallisesti hyödyllistä sotilastiedustelun tarkoituksen toteuttamiseksi.

Tiedonhankinta tietoliikenteestä on kokonaisuudessaan uudenlaista toimintaa, joka on edellyttänyt myös uudenlaista sääntelyä. Tietoliikennemäärät rajat ylittävissä viestintäverkon osissa ovat erittäin suuria, useita terabittejä sekunnissa, kasvaen teknologian kehittymisen myötä jatkuvasti.

14

Taulukko: Päätökset tiedustelumenetelmien käytöstä 2020–2022.

Tästä mittavasta viestintäverkon tietovirrasta sotilastiedustelun on teknisten tietojenkäsittelytoimivaltuudella kerättävä hetkellisesti teknisiä tietoja tietoliikennetiedustelun kohdentamiseksi olennaiseen viestintäverkon osaan ja tietoliikenteeseen. Näin sotilastiedustelu välttää sen, että tietoliikennetiedustelua toteutettaisiin sellaisessa osassa tietoliikennettä, jossa tiedustelutehtävään liittyvää merkityksellistä tietoa ei liiku.

Teknisten tietojenkäsittelystä saadulla tiedolla on välitön vaikutus tietoliikennetiedustelulla toteutettavaan tiedonhankintaan ja erityisesti sen kohdentamiseen. Tiedonkeräyksen lyhytaikaisuus vähentää kuitenkin tosiasiallisesti mahdollisuuksia havaita reititysmuutoksia sekä tunnistaa uusia sotilastiedustelun kohteita tietoliikenteestä.

Sotilastiedustelu näkeekin tarpeelliseksi lain toimivuuden arvioinnin saatujen kokemusten valossa. Sotilastiedustelun näkemyksen mukaan teknisten tietojenkäsittelyssä olisi tarpeen kerätä ja tallentaa tietoliikenteen teknisiä tietoja myös muun kuin ajallisen keston perusteella laajentamatta lain nykyistä soveltamisalaa. Kerättyjä teknisiä tietoja pitäisi lisäksi pystyä hyödyntämään nykysäätelyn sallimaa paremmin tiedustelun kohdentamisessa tarkemmalle tasolle kuin viestintäverkon osat ja niissä tapahtuvat muutokset.

Sotilastiedustelu voi sotilastiedustelulain

asettamin edellytyksin ja valtuuksin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön tiedustelupäällikön päätöksellä. Tulevaisuutta silmällä pitäen on tarpeen tarkastella normiston soveltuvuutta muuttuneessa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa tilanteessa. Kansainvälistyminen tiedustelualalla ulottuu myös puolustushaaroihin eli Maa-, Meri- ja Ilmavoimiin. Puolustushaarojen itenäisempää roolia kansainvälisessä tiedusteluyhteistyössä olisi syytä arvioida siltä osin kuin kyseessä ei ole tiedustelumenetelmien käyttö.

Kattavalla ja riippumattomalla laillisuusvalvonnalla ylläpidetään tiedustelutoimintaan kohdistuvaa luottamusta ja hyväksyttävyyttä. Tiedusteluvalvontavaltuutetun toteuttama laillisuusvalvonta on ollut reaaliaikaista, aktiivista ja perusteellista. Eduskunnan oikeusasiamies on omassa laillisuusvalvontatehtävässään tarkastanut tiedustelumenetelmiä koskevat päätökset. Mainitun ulkoisen valvonnan lisäksi Pääesikunnan päällikkö valvoo sotilastiedustelua. Pääesikunnan oikeudellinen osasto asessorin johtamana vastaa sotilastiedustelun laillisuusvalvonnasta reaaliaikaisin ja neljännesvuosittain tehdyin tarkastuksin. Myös puolustusministeriön tarkastukset tapahtuvat neljännesvuosittain. Lisäksi eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunta valvoo tiedustelua. Valvonta vahvistaa sotilastiedustelun yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä ja tukee sotilastiedustelun tarkoitusta osana maanpuolustusta.

Merivoimien aluksilla on merkittävää tiedustelukykä.

SOTILASVASTATIEDUSTELU

Sotilasvastatiedustelun päätehtävä on hankkia tietoa Suomen maanpuolustukseen kohdistuvasta ulkomaisten tiedustelupalveluiden tiedustelu-toiminnasta sekä toteuttaa aktiivisia toimenpiteitä sen ehkäisemiseksi. Sotilasvastatiedustelu tukee puolustusjärjestelmän suojaamista ennaltaehkäisemällä ja paljastamalla maanpuolustukseen kohdistuvia ulkoisia ja sisäisiä uhkia.

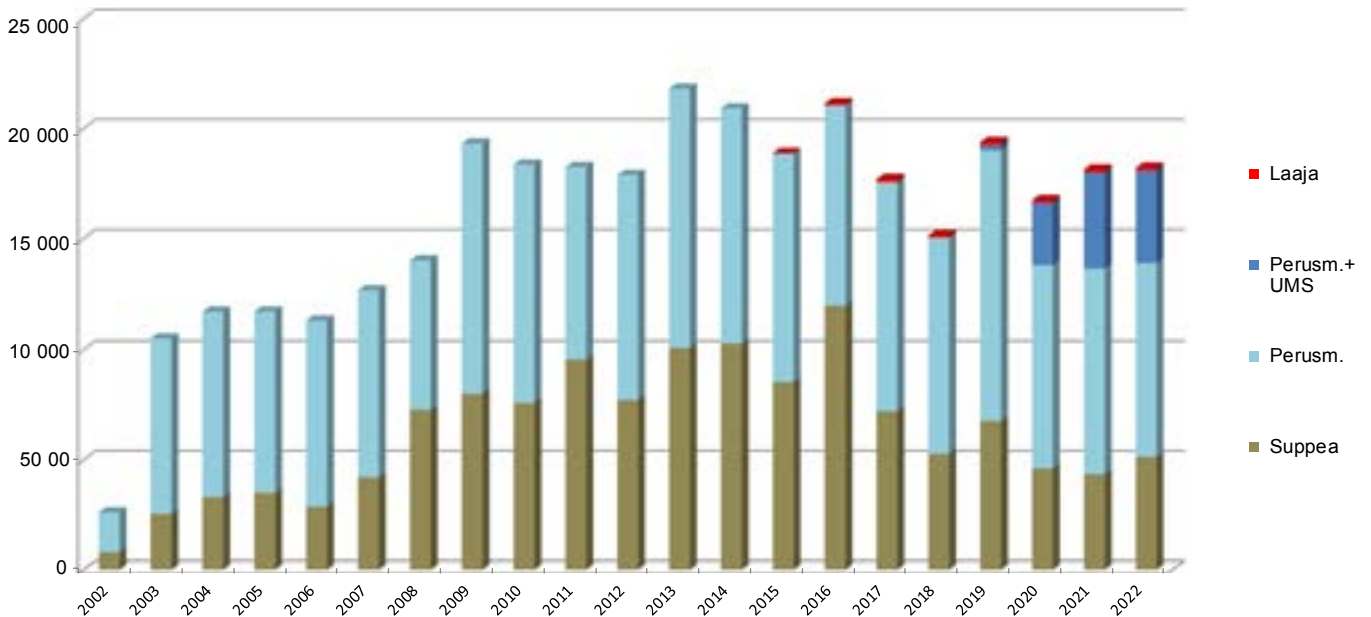
Toimintaympäristön muutos on nostanut esiin yhä monimuotoisempia uhkia. Tehtävässä onnistuminen edellyttää jatkuvaa ja kiinteää yhteistyötä Puolustusvoimien turvallisuuden eri osa-alueista vastaavien tahojen sekä muiden viranomaisten kanssa.

Vuoden 2022 aikana vieraat valtiot kohdistivat maanpuolustukseen suunnitelmallista tiedustelua. Tiedustelu kohdistui muun muassa puolustus- ja turvallisuuspoliittiseen päätöksentekoon, keskeiseen infrastruktuuriin, Puolustusvoimien toimintaan ja käynnissä oleviin suorituskykyhankkeisiin. Tiedonhankinnan painopiste on ollut tulevaisuudessa ja vielä julkaisemattomissa ratkaisuisissa sekä muussa tiedossa, jota ei ole saatavilla julkisesti. Tietojen saamiseksi ulkomaiset tiedustelupalvelut hyödynsivät eri menetelmiä, kuten henkilötiedustelua.

Henkilöturvallisuusselvitykset ovat eräs keskeinen puolustusjärjestelmän suojaamista tukeva toiminto, jonka tarkoitus on ennaltaehkäistä kansallista turvallisuutta tai maanpuolustusta vaarantavaa toimintaa. Kansainvälinen poliittinen tilanne ja koronaepidemian taittuminen parempaan suuntaan heijastui myös turvallisuusselvitysten määrään. Laajoja, perusmuotoisia ja suppeita turvallisuusselvityksiä tehtiin vuonna 2022 yhteensä 17 737 kappaletta.

Yrityksiin kohdistuva tiedonhankinta on uhka myös puolustusjärjestelmälle, erityisesti Puolustusvoimien hankkeissa ja poikkeusoloihin varautumisessa. Yritysturvaluusselvitykset ovat yksi keino ennaltaehkäistä yrityksiin kohdistuvaa tiedustelua. Vuonna 2022 uusia yritysturvaluusselvityksiä laadittiin 37 kappaletta. NATO-jäsenyyden myötä kansainvälisten turvallisuustodistusten tarve kasvaa ja käytännöt laajenevat suomalaisten osallistuessa puolustusliiton toimintaan.

Suomen turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutokset lähivuosina sekä muutokset maanpuolustuksen kokonaisuudessa kiinnostavat edelleen ulkomaisia tiedustelupalveluita. Sotilasvastatiedustelun arvion mukaan vuonna 2023 maanpuolustukseen kohdistuu uhkia vähintäänkin yhtä paljon kuin aiempina vuosina.

Taulukko: Tehdyt turvallisuusselvitykset 2002–2022.

NÄKYMIÄ SOTILASTIEDUSTELUN LÄHITULEVAISUUTEEN

Suomella on Naton jäseneksi tullessaan jäsenen oikeudet, mutta myös velvollisuudet. Sotilasliiton jäsenenä Suomi osallistuu Naton yhteiseen päätöksentekoon, puolustus suunnitteluun ja varautumiseen sekä ennakkovaroitustyöhön. Naton jäsenyys vaikuttaa myös sotilastiedustelun toimintaan. Osa varautumisesta on pyrkimys muodostaa liittokunnan tasalla yhteinen toimintaympäristötietoisuus ja tilannekuva maailman tapahtumista sekä valmius uhkaavista muutoksista varoittamiseen. Sotilastiedustelulta odotetaan enemmän, mutta toisaalta Naton tiedonvaihdon ja yhteistyön avautuminen tuo

uusia tiedonlähteitä ja mahdollisuuden tukeutua muiden jäsenvaltioiden resursseihin ja osamiseen.

Sotilaallinen turvallisuus kytkeytyy muuhun turvallisuuteen saumattomasti. Nopean valtiollisen päätöksenteon merkitys on informaatioyhteiskuntien toimintakyvyn keskeinen tekijä. Maailmanpolitiikan kehityskulut ovat vaikeasti ennakoitavia, ja niiden vaikutukset heijastuvat Suomen turvallisuuteen monin tavoin, jopa odottamattoman nopeasti. Sotilastiedustelujärjestelmä on vahvempi kuin koskaan, ja se on valmis täyttämään tehtävänsä Suomen ja suomalaisten turvallisuuden takaamiseksi.

Lennot ovat osa lentotiedustelujärjestelmää. Orbiter 2b -minilennokkijärjestelmän lennokka laukaistaan katapultista.

